

**Силабус навчальної дисципліни
Геополітичний простір та
національна безпека України**

підготовки **магістра**

(назва

освітнього ступеня)

спеціальності **281 „Публічне**

управління та адміністрування”

(назва

спеціальності)

освітньо-професійної програми

**„Публічне управління та
адміністрування”**

(назва

освітньої програми)

Статус дисципліни	нормативна
Мова навчання	українська
Факультет/Інститут*	ННІОТ
Кафедра	Філософії
Контакти кафедри	Каб. 706(сьомий поверх висотного корпусу), телефон 4-42, ел. адреса:philosophy@pdaba.edu.ua
Викладачі-розробники	Білополий Віктор Васильович, канд. іст. наук, доцент
Контакти викладачів	bv11.5@ukr.net. 097 382 50 30
Розклад занять	Посилання на сторінку розкладу занять на сайті академії
Консультації	Посилання на розклад консультацій на сторінці кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна „Геополітичний простір та національна безпека України” є складовою освітньої програми підготовки фахівців за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. В основу курсу покладені основи геополітики, її теоретико-методологічні засади, категорії, історія та концепції, сучасні погляди, які використовує геополітична наука. Велика увага приділяється історичному досвіду, вивченню модерних документів, зокрема, ґрунтовних, базових зовнішньої політики України.

	Години	Кредити	Семестр
			III
Всього годин за навчальним планом, з них:	90	3	90
лекції	16	-	16
практичні заняття	14	-	14
Самостійна робота, у т.ч:	60	2	60
підготовка до аудиторних занять	20	-	20
підготовка до контрольних заходів	20	-	20
виконання курсового проєкту або роботи	-	-	-
виконання індивідуальних завдань	4	-	4
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	16	-	16
підготовка до екзамену	-	-	-

Форма підсумкового контролю		залік	
-----------------------------	--	-------	--

Мета дисципліни «Геополітичний простір та національна безпека України» - надати знання головних засад геополітики, геополітичного простору як його основній категорії, системне бачення світу як взаємодію великих просторів і могутніх глобальних політичних, економічних та інших процесів, місце держави Україна в геополітичній системі координат, та як трансформуються пріоритети і інтереси в контексті війни з російським агресором.

Завдання вивчення дисципліни: «Геополітичний простір та національна безпека України» є:

- ознайомлення і засвоєння студентами-магістрами основних понять та термінів курсу, його категорій та законів;
- вивчення історії становлення та розвитку науки з давніх часів до сьогодення;
- знайомство з теорією геополітики, її розвитком в наш час і значенням її для практики;
- навчитись аналізувати сучасні геополітичні процеси;
- познайомитись з діяльністю основних суб'єктів геополітичного простору;
- усвідомити роль України в сучасному геополітичному світі та прогнозування її подальшого міжнародного життя.

Пререквізити дисципліни: «Історія України», «Філософія», «Політологія», «Соціологія».

Постреквізити дисципліни: «Геополітичний простір та національна безпека України» – в рамках навчання за програмою третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти для отримання наукового ступеня доктора філософії.

Компетентності відповідно до ОПП «Публічне управління та адміністрування» СВО ПДАБА-281-м-ПУА-2022:

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

СК-1.Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

СК-5.Здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними.

СК-6.Здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України.

Заплановані результати навчання відповідно до ОПП «Публічне управління та адміністрування» СВО ПДАБА-281-м-ПУА-2022:

РН-3.Знати основні засади національної безпеки та уміти попереджати й нейтралізувати виклики і загрози національним інтересам України в межах своєї професійної компетенції.

Методи навчання: словесні (лекція, бесіда, опитування) і наочні (політична карта світу, демонстрація), метод проблемного викладу; методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії, методи контролю: письмовий, усний.

Форми навчання: групові, колективні.

1. СТРУКТУРА (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі				
	усього	л	п	лаб	с/р
Змістовий модуль 1.Геополітичний простір та національна безпека України					
1.Геополітика, геополітичний простір:предмет вивчення, основні категорії.	12	2	2	-	8
2.Основні геополітичні теорії	14	2	2	-	10

минулого та сучасності.					
3.Геополітичний простір та його учасники.	8	2	-	-	6
4.Геополітика континентальної та морської держави. Україна в геопросторовому вимірі.	11	2	2	-	7
5.Геополітика основних світових суб'єктів: США, Китай, Велика Британія, Німеччина, Франція, Росія.	16	2	4	-	10
6.Україна в системі геополітичних координат. Конституція України про зовнішню політику України.	11	2	2	-	7
7.Україна і світ в контексті агресії Росії. Поляризація пріоритетів.	10	2	2	-	6
8.Геополітичні виклики сучасності: війни, економіка, інформація.	8	2	-	-	6
Разом за змістовним модулем 1	90	16	14	-	60
Усього годин	90	16	14	-	60

**2. САМОСТІЙНА РОБОТА
ОПРАЦЮВАННЯ РОЗДІЛІВ ПРОГРАМИ, ЯКІ НЕ ВИКЛАДАЮТЬСЯ НА
ЛЕКЦІЯХ:**

№ з/п	Вид роботи / Назва теми	Кількість годин
1	Підготовка до аудиторних занять	20
2	Підготовка до контрольних заходів	20
3	Опрацювання питань, які не викладаються на лекціях	16
4	1. Категорії геополітики.	5
	2. Геополітичні теорії античних часів, епохи Середніх віків та Відродження. (Парменід, Гіппократ, Аристотель, Полібій, Ібн Халдун, Н. Макіавеллі). Геополітична думка Нового часу (Ж. Боден, Ш. Монтеск'є, І. Гердер, А. Гумбольдт, І. Кант, Г. Гегель, К. Клаузевиць, Х. Мольтке, Ф. Ратцель, О. Шпенглер, А. Тойнбі, С. Хантінгтон).	5
	6. Конституція України про зовнішню політику України. Постанова Верховної Ради України - «Про основні напрями зовнішньої політики України» (1993). Закон України - «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (2010). «Стратегія зовнішньополітичної діяльності України» (2021).	6
	Виконання індивідуальних завдань (рефератів)	4

**ОРИЄНТОВНА ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ
ТЕМАТИКА РЕФЕРАТИВ**

1. Геополітичний простір – основна категорія геополітики.
2. Основні закони та категорії геополітики.
3. Методи геополітичної науки.
4. Концепція зовнішньої політики України.
5. Україна у світовому геополітичному просторі.
6. Геополітика України: основні напрямки.

7. Геополітичні виклики, які постали перед республіками пострадянського простору.
8. Формування кордонів України після Першої світової війни.
9. Геополітичні теорії міжвоєнного періоду в Україні.
10. Анексії в Європейському геополітичному просторі у XX – XXI століттях.
11. Основи геополітики та геостратегії.
12. Геополітична ситуація в Центральній Азії після розпаду СРСР.
13. Сучасна геополітика Російської Федерації.
14. Євразія як особливий геополітичний світ.
15. Геополітика минулого та сьогодення.
16. Основні ідеї та принципи класиків геополітики.
17. Сучасні геополітичні теорії та школи Заходу.
18. Класичні геополітичні концепції.
19. Геополітичні ідеї Гелфорда Маккіндера.
20. Геополітичні погляди Карла Хаусхофера.
21. Геополітичні процеси в Західній Європі.
22. Геополітичні та гео економічні інтереси у світовій політиці.

3. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.

1	Систематичне відвідування лекцій та практичних занять(по 2 бали)	30
3	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	20
4	Підготовка, виконання та захист реферату	20
5	Виконання поточної контрольної роботи	30
		100

Бали за відвідування лекцій:

30 - відвідування лекцій та практичних занять без пропусків. 2 бали – студент був присутнім на занятті, 0 – відсутній.

Всі розділи програми, які не викладаються на лекціях, опрацьовуються самостійно та захищаються студентом в усній формі:

20 - студент добре опрацював весь матеріал з глибоким його усвідомленням, вмів робити обґрунтовані висновки, ознайомлений із рекомендованою літературою, може використовувати знання з методики викладання у вищій школі для розв'язання актуальних проблем сучасності;

19-15 - конспект майже повний, але студент не володіє інформацією в повному обсязі;

14-8 - в конспекті відсутні деякі теми і відповідно студент знає не весь матеріал;

7-1 - студент не знає значної частини матеріалу, допускає суттєві відхилення, на додаткові питання не відповідає по суті, робить велику кількість помилок у відповіді.

Підготовка, виконання та захист реферату оцінюється у 20 балів:

20 - реферат виконаний із врахуванням всіх вимог: наявний план, вступ, висновки, список літератури, ілюстрації, зміст реферату повністю розкриває тему; студент вільно володіє інформацією під час захисту реферату;

19-15 - студент в основному знає фактичний матеріал, але в окремих питаннях допускаються помилки і зміст реферату не повністю розкриває тему; реферат містить помилки в оформленні;

14-10 – реферат, можна сказати, відповідає вимогам, але не вистачає більш самостійних висновків та суджень, аналіз використаних джерел.

9-1 - у оформленні реферату допущені грубі помилки, студент частково володіє темою, у бібліографічному списку 1-2 наукові джерела, він оформлений не за правилами, формально;

0 - реферат відсутній.

4. ПОЛІТИКА КУРСУ

Порядок відпрацювання пропущених занять передбачає усне відпрацювання теми заняття з наданням конспекту лекції. Пропущені заняття обов'язково мають бути відпрацьовані на консультації викладача в час не пізніше до дати контрольного заходу. Студенти, які не відпрацювали пропущені заняття, до поточного контролю не допускаються.

У випадках несвоєчасного виконання завдань без поважної причини (відпрацювання пропущених занять та ін.) студенту нараховується не більше 70% від максимального балу за даний вид роботи.

Студенти несуть відповідальність за порушення принципів академічної доброчесності. При виявленні плагіату в рефераті робота вважається повністю не зарахованою. У разі виявлення списування (виконання аудиторної письмової роботи із залученням зовнішніх джерел інформації, заборонених до використання: шпаргалки, мікронавушники, телефони, планшети тощо) і фальсифікації (представлення контрольної роботи, яка виконана іншими особами, як власної) під час контрольного заходу студент відсторонюється від участі в ньому або отримує незадовільну оцінку. Відповідальність здобувачів освіти за порушення принципів академічної доброчесності передбачає:

- повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, тощо);
- повторне проходження навчального курсу;
- відрахування із навчального закладу.

Поведінка в аудиторії.

Вивчення дисципліни вимагає від студентів обов'язкового відвідування лекційних занять. Студенти мають дотримуватися правил поведінки на заняттях згідно статуту академії (неприпустимість пропусків, запізнь, обов'язкове відключення телефонів та ін.).

У випадку надзвичайних ситуацій (епідемії, пандемії, стихійного лиха, введення надзвичайного стану і т. п.) студенти повинні беззаперечно виконувати правила поведінки, які приведені в інструкціях для ситуацій, що наступили. Визначаються норми дотримання академічної доброчесності під час вивчення дисципліни, порядок зарахування пропущених занять тощо.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Конституція України. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Постанова Верховної Ради України «Про основні напрями зовнішньої політики України» <https://zakon.rada.gov.ua>
3. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» <https://zakon.rada.gov.ua>
4. «Стратегія зовнішньополітичної діяльності України» <https://www.president.gov.ua>
5. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. – К.: МАУП, 2000.
6. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. – Львів – Івано-Франківськ, 2000.
7. Врублевський В., Хорошковський В. Український шлях. Начерки: геополітичне становище України та національні інтереси // Демократична Україна.-1997.
8. Глобалізація і безпека розвитку: Кол. монографія /За ред. О. Г. Білоруса. – К.,2001.
9. Європейська соціал-демократія. Трансформація у прогресі / За ред. Р. Куперуса, Й. Кандела. – К., 2001.
10. Зленко А. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін. Харків: ФОЛІО, 2003.

11. Копиленко М. Л. Українсько-німецькі відносини: здобутки, проблеми, перспективи. – К., 1996.

12. Кудряченко А. І. Європейська стратегія України в епоху глобалізації / Діалог цивілізацій: протиріччя глобалізації. – К.: МАУП, 2003.

13. Кудряченко А. І. Геополітика: Підручник / А. І. Кудряченко, Ф. М. Рудич, В. О. Храмов. – К.: МАУП, 2004. – 296. – Бібліогр.: 286-290.

Допоміжна

1. Білополий В. В. Політологія: Курс лекцій для студентів усіх спеціальностей очної та заочної форм навчання / Віктор Васильович Білополий. – 3-видання. – Дніпро: ПДАБА, 2022. – 117 с.

2. Вегеш М. Геополітика в постатях і термінах: підручник для студентів і аспірантів спеціальності «Політологія» / М. Вегеш, М. Паланчак, В. Петренко. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 786 с.

3. Геополітичні чинники розвитку держав на пострадянському просторі // Вісник Харківського національного Університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Питання політології». Том 36 (2019).

4. Дзьобань О. П. Теоретичні основи національної безпеки України [Текст]: навч. посіб./О. П. Дзьобань, О. В. Соснін. – К.: Освіта України. 2009. – 378 с.

5. Кисельов Є. Л. Методологія геополітики [Текст]: монографія / Є. Л. Кисельов. – Х.: ХарРІ УАДУ «Магістр», 2002. – 136 с.

6. Концепція миру та політика безпеки сучасних центрів сили [Текст]: матеріали наук.-методол. семінару(Київ, 21 верес.-2012 р.)/Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, каф. нац. безпеки: за ред.. Г. П. Ситника, Л. М. Шипілової. – К.: НАДУ, 2012. – 119 с.

INTERNET-РЕСУРСИ

1. Геополітичні інтереси Української держави. – Режим доступу:<https://history-teacher.com>

2. Геополітичні суперечності в сучасному світі. – Режим доступу:<https://ipiend.gov.ua>

3. Геополітика України: історія і сучасність. – Режим доступу:<https://www.uzhnu.edu.ua>.

4. Національні інтереси в світовій геополітиці та геоekonomіці. – Режим доступу:<https://knute.edu.ua>

5. Політична географія та геополітика. – Режим доступу:<https://geografiamozil2.Jimdo.free.com>

6. Ресурси і географічний простір світу. – Режим доступу:<http://um.co.ua>

7. Україна у світовому геополітичному просторі. – Режим доступу:<http://nbuv.gov.ua>

Література з віртуального читального залу

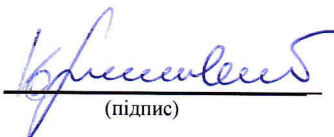
<https://pgasa365.sharepoint.com/sites/e-library/Shared%20Documents/Forms/AllItems.aspx?FolderCTID=0x012000686B7E3420895E4193BB9DB5D43292AE&id=%2Fsites%2Flibrary%2FShared%20Documents%2F%D0%9A%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B8%2F%D0%9A%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B0%20%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%97&viewid=fd845af6%2D2dda%2D4d0a%2D8f8b%2Ddbfd1a0bb90c>

Розробник(и)

_____ (підпис)

(Віктор БІЛОПОЛИЙ)

Гарант освітньої програми

(підпис)

(Сергій КОРНІЄВСЬКИЙ)

Силабус затверджено на засіданні кафедри
філософії

_____ (назва ккафедри)

Протокол від « 4 » січня _____ 2023 року № 7

Завідувач кафедри

(підпис)

(Віктор БІЛОПОЛИЙ)